

nasrati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta

5 str. če se tiska ikkrat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Pri večkratnem tiskanju se
ena primeroma zmanjša

Rokopisi

se ne vračajo, nehrankovana
vsema se ne sprejemajo

Naravnino prejema (opravištv.
administracija) in ekspedicijska na
velikem trgu št. 9. (I. nad-
stropji).

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 „ 20 „
Za četrto leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
Za pol leta . . . 4 „ 20 „
Za četrto leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem
št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden
sicer v torek, četrtek in soboto.

Govor poslanca Kluna pri budgetni debat

dné 27. februarja 1883.

(Konec.)

Ni davno temu, kar so objavili, koliko
so znesli razni davki v preteklem letu, in
tega je 10 milijonov več, kakor je bilo v pred-
števju nastavljenih. Ni se spolnilo, česar se
je bala, kar je prorokovala una stran zbor-
nice pri posvetovanji davka na petrolej in
kavo, kar so nam naprej pravili, da bode
ljudstvo manj povžilo in porabilo, ni se zgo-
dilo, pokazalo se je, da so si to izmislili, da
bi ljudstvo begali ter zopet spravili na svojo
stran. Vendar se marsikaj važnega, kar je
ljudstvo pričakovalo in kar je bilo opravi-
čeno pričakovati od vlade, zgodilo še ni.

Ni videti, da bi se bilo pri upravi kaj
prenaredilo in prištedilo, vendar je neogib-
ljivo potrebno, ako se ima naravnati ravn-
težje, da se prihodki povišajo, a tudi troški
znižajo. Vlada je ustanovila štedilno komi-
sijo in prebivalstvo se nadeja, da komisija
ne bode samo učenostno premišljevala dr-
žavne uprave, marveč da bode kaj bistve-
nega nasvetovala in svetu pokazala.

Dalje se čujejo od juga in severa gla-
sovi, da v marsičem ni postalo boljše, kakor
je bilo pod vstavoverno vlado, in da z ljud-
stvom tu in tam ravnajo, kakor da bi bili
v zlati dobi vstavoverstva.

Ne bodem obširneje govoril, kako se od-
riva in zadej postavlja slovansko prebivalstvo,
na severju, ker o tem bodo povzdignili glas
poslanci teh dežel, a iz Štajarskega se pri-
tožujejo, da ni postalo boljše, da ljudstvo
ne more občevati, ali le za silo z vradniki,
ki niso zmožni drugega deželnega jezika,
in da se javni vradniki, ki svoj narod lju-
bijo, tudi sedaj v stran odrivajo, kakor
njega dni. Dobro vem, da vlada ni vsega
kriva, kar se tu in tam zgodi v kakšnem
mestecu ali kaki vasi, vendar popolnoma iz-
vzeti ne moremo vlade, ker prebivalstvo,
ki broji 400.000 duš v štajarskem deželnem
šolskem svetu ni zastopano, vlada imenuje
tukaj osem članov, in gotovo so tudi med
slovenskim narodom možje, ki bi bili spo-
sobni biti udje najvišje šolske oblasti, isto
tako, kakor njih nemški kolegi. (Pravo, na
desni).

In v Trstu? Ali ne veste, kaj se nam
od tod zanimivega poroča? Poroča se nam
o stvareh, ki bi se lahko odpravile, ko bi
vlada krepko vmes segla in si hotla prid-
biti moči, ki bi zastopale nje koristi. Ali
ni to nekaj posebnega, kar mora žaliti vsa-
cega rodoljuba, da so v Avstrijskem pomor-
skem mestu protiaustrijske demonstracije
ali rogovilstva, — nekaj vsakdanjega. Ali
ni to jako redka prirodna slučajnost, da se
ljudje, ki veljajo v Trstu za avstrijsko

stranko neznansko vesele, ko berejo tolikrat
in tolikrat pogreto govorico, da ima ta vlada
odstopiti. Ali je mari v Trstu drugačna,
na Dunaji zopet drugačna vlada? Da tudi
pri nas na Kranjskem okolistave ne ugajajo
dejanskim razmeram, da bi bilo mnogo že-
leti, to se je že večkrat poudarjalo v ti
slavni zbornici, in prav odveč bi bilo, Vas
zopet nadlegovati, ako bi hotel ponavljati
tožbe, katere ste vže tolikrat začuli. Slav-
nemu zboru, slavni vladi so dovolj znane,
lahko bi jih odpravila brez posebnega na-
pora in z dnevnega reda postavila. Vendar
preden končam, bi rad še omenil neke
stvari, mislim tudi na rojake na Koroškem.
(Pravo, na desni). Morda mi boste opo-
rekli, zakaj se poganjam za Koroško, ki
ima svoje zastopovalce v tem slavnem zboru.

Res da, nemško prebivalstvo Koroškega,
ima svoje zastopnike, ki se hvalevredno po-
ganjajo za korist svojih volilcev, slovensko
ljudstvo, katerega je tretjina v deželi, nima
niti jednega zastopnika, (prav res, na de-
snici), da bi se začelo iz njegovih ust, imajo
li koroški Slovenci kake želje, ali jim je res
strašansko dobro, kakor smo to večkrat čuli
iz ust nemških zastopovalcev te dežele?!

Tudi ne vernjem, da bi ljudski zastopnik
imel varovati in zastopati samo koristi svoje
dežele in svojega volitvenega okraja, po
mojih nazorih je poklican, a tudi dolžan
povzdigniti svoj glas pri neprilicnostih, kjer
jih zapazi in pred očmi imeti koristi vse
države.

In s tisto pravico, s katero Vi gospoda
moja! poganjate se za nemštvo na Kranjskem,
ki je po Vaših nazorih v nevarnosti in še
celo dalječ potujete (Prav resnično! na desni)
da tam razširjate nemški „Schulverein“, od
katerega danes slišimo, da se oklepa vsta-
verne stranke, da iz lastnih nazorov vi-
dite potrebe svojih rojakov in potem lahko
za nje skrbite s tisto pravico, pravim, dovo-
lite mi, da se potegnem za ljudstvo, čegar
stiska ni izmišljena, a še tega nima, da bi
kdo zanj v tem zboru svoj glas povzdignil,
dasiravno se svojimi nemškimi brati nosi
ista bremena, isti davek v krvi in denarjih
odrajtuje in tedaj tudi zahteva jednake pra-
vice ali vsaj pravo, da sme živeti in bivati.

Gospoda moja! velika krivica je, ki se
godi Slovincem na Koroškem na videz sicer
po postavni poti vendar v nezmerno kvar
njih splošnemu izobraževanju in le državi
na korist je, ako se ta nepravilnost brž ko
mogoče konča, in se da slovenskemu ljudstvu
jednakopravnost, ki je postavno zagotovljena.
Ker nepravilnosti vlade do podložnih ma-
ščujejo se prej ali potlej, enkrat gotovo in
dostikrat tako, da je državi prav pogubno
Tedaj bi slavni vladi še enkrat prav toplo
priporočal, da naj se ozira na slovensko pre-
bivalstvo na Koroškem, da naj odpravi ne-

ugodne razmere in oprosti ljudstvo nena-
ravnega jarma, katerega mu je naložila usta-
voverna stranka na korist strankarstvu.
(Pravo! pravo! na desni.)

Dobro vem, da se vladi, ko hoče izvršiti
svoj nalog stavlja mnogo zaprek, dostikrat
prav po nje organih. Stranka je dobro znala
v letih, ko ji je pšenica zorela, umestiti po
vseh, vsaj po važnejših službah svoje pri-
veržence, može svoje stranke, ki še sedaj
stoje, kakti oborožena vojskna truma, in o
katerih je ne davno odličen ud ustavoverne
stranke pričal, da so v srei še zmirom
vdani svojim ustavovernim načelom.

Najblazje namere vlade se dostikrat raz-
bijejo nad temi ustavovernimi načeli, in
konečno vladi, ako noče da bi bil nje trud
zaman, ne preostaja drugega, nego da svo-
jim služabnikom prav resno in določno do-
kaže, da niso sluge „kaki stranki“ marveč
državni sluge (pravo, pravo! na desni), da
nimajo podpirati strankarskih namenov, mar-
več državo.

Ljudstvo s svojo priprosto podložniško
pametjo ne more razumeti, od kod to izhaja,
da se v prvi vrsti večkrat odbirajo in po-
vzdigujejo javni nasprotniki, in zaradi tega
bi se lahko dalo prevariti in motiti v za-
upanji do blagih namenov vlade. Dejanja naj
enkrat pričajo in ljudstvo pouče, da ni za-
man upalo, niti brez prida toliko časa va-
dilo se v zaupanju.

Tem bolj bode potem ljudstvo priprav-
ljen vlado podpirati, in toliko bolj radostno
izvršilo, kar se od njega zahteva, potem se
bode pa tudi dosegel namen in cilj, katerega
tako željno pričakujemo: ravnatežje v dr-
žavnem gospodarstvu se bode v kratkem
času doseglo. (Levica se smeje.)

Ako namreč je že samo zaupanje v vlado
in razglas nje programa naše denarstvo to-
liko zboljšal, (smeh na levici) to zboljšanje
bi pa gospodje na levici stanovitno tajili,
tudi takrat, ko bi namest primanjkljaja 28
milijonov toliko prebitka imeli — potem bi
pa doslednja izvršitev tega programa še si-
jajnejši vspeli imela, ako se tudi v dejanji
dovrši, kar se upa in pričakuje. (Smeh na levici.)

Ker od slavne vlade trdno pričakujem,
da bode stanovitno hodila po politični poti,
katero je nastopila, in da bode zvesto zvr-
šila program, razglašen v najvišem prestolnem
govoru, ravnaj gotovo v smislu svojih vo-
lilcev, ako privolim za to potrebnih sredstev
in izrekam, da bodem glasoval za budget.

Govor grofa Riharda Belcredija pri splošni debati o šolski noveli v go- sposki zbornici

19. februarja 1883.

(Dalje.)

Česki protestantje mislijo, lahko bi bilo
pomagati, ko bi se prenarodil § 2. šolske

postave, ki govori od doneskov za ljudsko šolo; naj jih oproste teh davkov, da bodo vzdržali samo svoje verske šole. To pa je zmota. Prvič ne gre tukaj za § 2, ki je samo posledica § 3. šolske postave dne 25. maja 1868, premeniti bi se imel tudi člen 10. postave o medverskih razmerah, ki je tudi v postavi 25. maja 1868, ker tam je izrečeno načelo, da mora za šolo skrbeti vsa šolska občina ne glede na veroizpovedanje posameznih občanarjev. Ta določba je pa tudi v direktni zvezi z naravo, s znakom šole, ki je pristopna vsakemu veroizpovedanju, in preuredba v tem smislu, v kakoršnem žele to česki protestantje, je nemogoča, sicer bi se godila krivica katolikom in drugovercem, ker ti bi mogli splošno ljudsko šolo sami vzdrževati, in to bi jim kratilo pripomočkov, napraviti si verskih šol, kakoršne imajo protestantje.

Gorenji-Avstrijski protestantje gredo pa še dalje ter pravijo: Ako nočejo oškodovati naše cerkve, ako hočejo ohraniti protestantovski verouk, ne ostaja drugega, nego da se izda postava, katera šole razglasi za verske. In to zahtevajo protestantje na gorenjem Avstrijskem. Kar so zahtevali pred 15 leti verni katoliki, zahtevajo sedaj protestantje. V peticiji českih protestantov se pa zopet nahaja izraz: nespamet je, ako se trdi, da je ljudska šola brezverska. Kakor vidite, gospoda, zala zmešnjava je to. Kaj pa je to verska šola? Ali so ljudje res zgubili jasen pomen v ti tako prosti in umljivi stvari. Verska šola je menda taka, kjer je vera, pozitivna (razodeta) vera središče vsega poučevanja, kjer so vsi drugi nauki s to pozitivno vero v soglasji, in kjer po vsem poučevanju veje verski duh, in prav zaradi tega postane poučevanje versko-vzgojevalno.

Pravijo pa, šola je medverska (interkonfessionel) versko je namešana. Vendar, gospoda moja, oba izraza sta nepravila in rabijo ji zato, da pride vmes tudi besedica verska, in bi tako zadostilo tem, ki sami ne prevdarjajo. Pod besedo „versko“ — namešana šola, razumemo tako šolo, v katero morejo vstopiti tudi spoznavalci drugačnega veroizpovedanja. To je bilo pod bivšo, staro šolo tudi mogoče. Kjer so prostovoljno vstopili, niso jih odganjali, in če v kraji niso imeli šole tistega veroizpovedanja, so jih še celo sprejeti mogli. Zaradi tega šola ni nehala biti verska. Medversko je toliko, kolikor mednarodno, pa je le kaj tacega, kar naznanja odnašaje in zvezo med veroizpovedanji kakor v drugem slučaju med narodi, in v tem ne moremo videti zveze med veroizpovedanji, ker postava odločno zanika ozirati se pri nauku na veroizpovedanja.

Ko so se posvetovali o postavi zaradi razmere med šolo in cerkvijo, je povdarjal grof Rechberg, kako nevarno je, ako se odpravi zveza med duhovnom in učiteljem in kake bi bile posledice temu. Odgovoril mu je med pravoklici zbornice pokojni baron Hock, da se tega ni treba bati, ker že zaradi gmotnih ozirov ni mogoče misliti na tako rušenje. Nu gospoda moja, vi ste videli, koliko so se na to ozirali. Tačas je vlada, katero je zastopal vitez Hasner, pregovorila tehtne in pomenljive besede, vsak mora poznati, da so bile skozi in skozi resnične; rekla je namreč, da je odločno zoper dualizem v odgoji tedaj proti temu, da bi učnik verouka in učitelj hodila vsak svojo pot pri poučevanju. To le bega, a ne vzgoja. Vlada je tudi povdarjala, da

mora učitelj tudi versko vzgojevati. Rekla je dalje, da naprava, ki starišem ne daje poročstva za to, kar veri koristi, ni več liberalna, marveč vse kaj drugega. Da doseže ta smoter, da učitelj živi zmirom v soglasji z učenikom verouka, izrekla je vlada tačas načelo, da mora učitelj biti istega veroizpovedanja, kakor učenik verouka in da se ima § 6 postave l. 1868 tako določiti, da vladi pripada večja oblast pri umeščenju učiteljev.

Ta § 6, poudarjam to posebno in navlašč, ker vsa ta stvar je važna tudi zaradi večine, ki se sedaj tirja za § 48, ta § 6 one postave, kakor je izšel iz poslaniške zbornice, ki je prva to postavilo sklenila, v slavni zbor, glasil se je iz prvega, da zamore kdo postati učitelj „ne glede na versko izpovedanje.“ Grof Gleispach je nasvetoval tačas naj se izpuste besede „ne glede na versko izpovedanje“ in to je tudi toplo povdarjal minister pouka pl. Hasner, ki je glasoval za opuščanje tega zato, da bi vlada imela pri nameščenju učiteljev prosto roko.

Ta določba „ne glede na versko izpovedanje“ ni mogla tedaj biti v notranji zvezi s členom III. osnovnih pravic, sicer bi ne bilo mogoče to določbo v podrobni postavi po previdnosti ali sprejetosti izpustiti. Slavni zbor je tačas sklenil izpustiti te besede, poslaniška zbornica je temu pritrdila in zato § te postave l. 1868 nima sedaj teh besedi. (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 7. marca.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja, 6. marca. Oboje zbornic je danes zborovalo. Gosposka zbornica je sprejela predloge o silnih potrebah na Tirolskem in Koroškem in je razrešila druge točke dnevnega reda. — Poslaniška zbornica je nadaljevala podrobno debato v državnem predstevu in prišlo je na vrsto „ministrstvo za uk in bogočastje.“ Vse točke poglavja: „Središče“ so bile sprejete po nasvetu odseka. —

Ko je bila dovršena seja v gosposki zbornici se je sešla budgetna komisija, v kateri so se razdelili referatje in so volili splošnega poročevalca o državnem predstevu in o finančni postavi za l. 1883.

Iz Porečja 5. marca. Včeraj je bil slovesno umeščen v. č. g. škof Zorn, ljudstvo se je zelo pri tem vdeležilo.

Iz Pesta. Pri debati o šolski postavi zaradi srednjih šol je sklenila liberalna stranka pridržati grški jezik kot zapovedan nauk na srednjih šolah. § 7. govori, da se ima zrelost izpit napraviti v madjarskem jeziku, tukaj so sklenili, da ima to veljati še le za 1885 l., da se lahko nauče ogerskega jezika, kateri mislijo skušnje delati.

Vnanje države.

Iz Rima, 3. marca. Kolovodja zadnjega napada z bombami je zatvorjen. Ta se imenuje Viktor Mattetics. Razen tega je še zaprt Giuseppe Milla in Cavalieri, vsi trije so tržaški izseljenci. — Glede na zadnje preiskave vlada hoče resno postopati, da oslobodi deželo tujih rogoviležev. (Kolikokrat smo že vendar to brali, in koliko tega se je zvršilo, ko bi vlada to hotela storiti, bi mogla odpraviti gospode, ki sede na visokih in uplivnih mestih, pa je tudi tako, kakor povsod, razsajalce zapirajo, in njih voditelje božajo.)

Iz Rima se naznanja 5. marca, da je prizivna sodba potrdila razsodbo strahovalno-polijskega sode, vsled katere je Valeriani, ki je metal kamenje v palačo avstrijskega poročnika pri papeževem dvoru, obsojen na tri leta ječe.

Sv. Oče so sprejemali 5., 6. in 7. voščila diplomatov povodom svojega rojstvenega dne in obletnice svojega vladnega nastopa.

V Parizu se je posvetoval državni zbor o reviziji vstave. Ministrski predsednik Ferry je izjavil 5. t. m. da ti predlogi sedaj še niso o pravem času na vrsti, morebiti da se doseže preden bodo nove volitve l. 1885 porazumljenje s senatom, a sedaj to vprašanje preveč deželo razburja. Večina dežele želi dela in miru, in bi popustila ljudovlado, ko bi od nje ne imela pričakovati drugega nego nestanovitnosti in agitacije. Clemenceau je nasvetoval, naj se posvetovanje odloži na jutro (t. j. 6. marca). V seji 6. marca pa je pobijal Ferry nasvetovano revizijo še enkrat, in stavil je vprašanje, ali mu zbor zaupa, in zbor mu je dal s 307 zoper 287 glasov zaupnico s tem, rekoč, da zaupaje na podane razloge zavrne nasvete za pregledovanje vstave.

Starešinstvo se je posvetovalo o načrtu postave zaradi pravice druženja. Republikanski govorniki so pobijali to postavu, ker verskim družbam ne privošijo enake pravice, kakor drugim. Jules Simon je govoril za načrt, liberalna postava mora biti, ako je res liberalna, za vse jednaka, govornik pravi, da so verske družbe koristne. Razgovor bodo nadaljevali.

Iz Berolina se javlja, da je cesar sprejel odpoved vojaškega ministra Kameke, naslednik mu bode „Blumenthal“, kakor pove „Nat. Ztg.“ Cesar je imenoval princa Valeskega (stolonaslednika Angleškega) za pruskega bojnega maršala.

Iz Londona se javlja, da so vjeli prav zrelega tička glavarja irske morilske družbe — baje štev. 2 — z imenom John Walsh. Vkrca se je v Rochdal, da se prepelje v Havre (na Francoskem.) V Rochdal je pustil svoj kovčeg, policaju hotela (gostilne), kjer je John Walsh stanoval, je bil ta človek sumnjiv in ko je odpotoval brez brešnja je to naznanil policiji. Kovčeg so vzeli in v njem najdlji vsa pisma med Hyrne in Walsh o irski morilni zvezi. Tudi pravila in osnovne postave te skrivne morilske družbe so zalotili. Po teh določbah je imel vsak ud svojo številko, ki so bile zaznamovane v Matični knjigi, ki je bila v Ameriki. Kedar so sprijeli uda so to naznanili po časopisih; kakor naznanilo o rojstvu, v katerem je bila vpletena številka. Da so se udje spoznavali, rabili so besedo: „Zmirom še slabo spim, in drugi je odgovoril: tudi jaz ležim na kamnji.“ Ravnatelj zvezi je imel številko 1. Prišla je policiji v roko fotografija ravnatelja, ker najdlji so jo med pismi Walsh-a, ki je baje številka 2. Neutegoma so telegrafirali v Havre, in zalotili so Walsh-a v tem trenotji, ko je kupil vožnji list v Pariz, da bi bil tam navzoč pri zborovanju izvrševalnega odseka. (Da se taki zločinci poizvedo, bode dobro za Irsko ljudstvo, katero želi zboljšanja, a ne po takih potih, po katerih hodijo fenianci.)

Angleško. Zaradi egiptovske vojske so presegli l. l. stroški prihodke za 16 milijonov, a dohodki so se sedaj pomnožili, tako da mislijo, da bode letos ostalo kakih 500.000 lib. strling. — Na Irskem tudi mi-

slijo vpeljati obligatno (posilno) šolsko obiskovanje.

Iz Madrida 5. marca. Rogovilstvo anarhistov v Andalusiji napreduje posebno okoli Xeres in Arcos. Glavarja so zasačili včeraj v Arcos. V Granadi in Malagi so najdlji podružnice anarhistov. V Xeres so metali kamnje na vlak in nekaj potnikov je bilo poškodovanih.

Dunavska konferenca je bila baje včeraj t. j. 7. t. m. tako je vedla povedati „Times“.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 5. marca. (Šolsko postavo) je danes šolski odsek po dvednevni splošnji razpravi sprejel za podlago posebne obravnave. Levičarji so si na vso moč prizadevali postaviti pokopati že v odseku, ter so danes stavili nasvet, naj se v njej preide na dnevni red. Pa ta nasvet je bil s 13 glasovi proti 6 zavržen, potem pa Lienbacher izvoljen za poročevalca.

Nova šolska postava se liberalcem mrazi iz treh vzrokov: 1. Ker dovoljuje skrajšanje šolskega poučevanja; 2. Ker zahteva od učiteljev, da so enake vere, kakor večina šolskih otrok, in 3. ker dovoljuje izjeme za nekatere dežele. Te trojne lastnosti jih tako bole, da je dr. Berr danes v odseku rekel, da bi raje segel po katerem koli predlogu Lienbacherjevem, kakor po novi šolski postavi.

Gledé izjem je minister v prvi seji rekel, da jih vlada ni priporočila in jih ne bode tudi zagovarjala, ampak to prepustila njim, ki so te izjeme nasvetovali. Danes je pa vendar le nekoliko spremenil svoje mnenje ter priporočal, naj se postava sprejme nespremenjena, ker je želeli, da bi bilo že skoraj konec razburjenosti, ki jo šolska postava napravlja med prebivalci.

Šolski odsek, v katerem je izmed slovenskih poslancev g. Klun, bode imel odslej vsak dan sejo, da bo prej ko mogoče dovršil posvetovanje šolske postave. Levičarji bodo se ve da zavirali obravnave ter govorili na dolgo in široko, pa naposled se bodo tega menda že naveličali, zlasti ako bode večina ostala pri sklepu, seje kolikor mogoče dolgo raztegniti, ako bi bilo treba celo do polnoči. Na ta način bode postava morda vendar le pred veliko nočjo dovršena, za kar pa ni dosti upanja.

Z Dunaja, 6. marca. (Posebna obravnava o državnem proračunu) se je včeraj nadaljevala, ter ste bili rešeni ministerstvu notranjih zadev in deželnega bramborstva. Pri državnih cestah oglasil se je dr. Tonkli ter priporočal, naj bi se cesta na Goriškem sprejela med cesarske ceste. Schönerer je vprašal vlado, zakaj se je ogerskemu listu „Grenzboten“ odvzela pravica poštnega razpošiljevanja v naših deželah? Minister Taaffe je odgovoril, da se je to zgodilo zaradi tega, ker omenjeni list hujska zoper jude ter razpošilja zdražljive priloge, brošure itd.

Danes se je pričela obravnava o naučnem ministerstvu. Precej pri prvi točki „centrale“ vpisanih je 8 govornikov. Pri gimnazijah bode govoril dr. Tonkli ter priporočal svojo resolucijo. Tudi dr. Vitezič se je oglasil, pa bode težko prišel na vrsto.

Iz litijskega okraja začetkom meseca marcija. — Akopram se vrli poslanci naši na Dunaji toliko trudijo, da bi se jezik slo-

venski v istini pripoznal enakopravnim z nemškim, vendar se še danes po mnogih uradnih vrstah skoraj izključno nemški. Prav te dni razpošilja davkarija naša plačilne naloge in kazni za hišni davek. Obrazci so sicer nemško-slovenski, a pisano je vse nemški, da si so stranke popolnem slovenske in več del nemški niti besedice ne razumijo. Mar li mislijo dotični vradniki, da se bodo davkoplačevalci zaradi njih neznanja, znabitih nehotenja učili nemški? Ljudstvo saj ni zavolj vradnikov na svetu.

Da še celo naš okrajni cestni odbor ima na uradnih svojih zavitkih z debelimi črkami natisnjeno: Vom Bezirksstrassen-ausschuss! Ali bi ne bilo vsaj ravno toliko lepoglasno: „od okrajnega cestnega odbora“. — Sicer pa se menda načelnik dotičnega odbora imenuje Slovenca. Upajmo, da si kmalu omisli zavitke s slovenskim napisom.

Napravo „poštnih hranilnic“ mora vsak človekoljub vsestransko priporočati in podpirati, kajti znano je, da je mej drugimi vzroki siromaštva naroda slov. tudi zapravljivost. Da bi naš kmet v dobri letini bil malo varčnejši, gotovo bi se mu ne godilo toliko slabo, kakor se mu žalibog dan danes godi. Tudi naš obrtnik, osobito po deželi ima sedaj priliko prav na lahek način hraniti preostanek svojega, akopram malega zaslužka. Pomisli naj se, da je vsak zapravljivec izmeček naroda, kateri ne kvare sebi prihodnosti, ampak on je na kvar svoji družini, svoji soseski, da celemu narodu.

Naj bi tedaj posebno gg. duhovniki in gg. učitelji vsestransko podpirali s priporočevanjem in razlaganjem delovanje poštnih hranilnic.

Iz Celja. Prišla mi je v roke po naključju neka številka „Kmet. prijatelja“ še od preteklega leta, ki ima, kakor vsaka dobra stvar (!), še zmirom svojo veljavo. Naj mi bo toraj dovoljeno, obseg lističa malo pretresti, da naši kmetijski možje toliko ljubezni ne pozabijo.

Predbožična številka hinavskega lističa, „Kmet. prijatelj“ je pa že taka, da je kaj. V tej se namreč bere: „Kjer se lisjak vala, dlake pusti.“ Gotovo ste že slišali ta pregovor, in rečem vam, resničen je. Ni še dolgo časa, odkar izhaja „Kmet. prijatelj“, vendar se je že razširil ta list tako, da ga najdemo povsod. Prederti lisjak ti, da se tako silno valjaš? Ljudje res pravijo, da najdejo tvojih smrdljivih dlak povsod, no, upamo, da boš kmalo do golega oguljen. Že zdaj se njim gabi pred teboj, kakošenj boš še le gol. V tistem listu tudi najdemo, da hočejo letošnje leto Celjani napraviti en šolski razred za take otroke, kateri nič nemškega ne znajo, in ravno tisti lisjak pravi: „kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“, na drugem mestu pa „materinega jezika se morajo otroci toliko naučiti, da bodo izurjeni v književnem maternem jeziku“. No „lisjak“ in to hočeš ti v enem letu doseči? Bi ne bilo morda pripravniše za čisto nemške otroke slovenske razrede napraviti? „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš!“ Mar li ta izrek samo Slovencem velja? Aha, stojte! Lisjak pravi, da bo to okoličanskim kmetom v prid! Ti blaga živinica ti, kaj pa je s starim šolskim poslopjem, nekdanjo kresijsko šolo, ktero so kmetje z krvavimi žuli stavili pomagali, Celjani pa kar sami pograbili? Je ta krivica tudi kmetom v korist, za katere imaš ti tako strašno ljubezen? Kmetje se morajo za to, kar je po

božji in človeški pravici njihovega, zdaj še toževati in bojo menda le še v svojo dobro vredjeno okoličansko šolo pošiljali svoje otroke, kamor so tudi hodili in še hodijo otroci imenitnih družin iz mesta. Lisjak sam pravi, da je šola v Celji tako slaba, da se otroci tam sicer nemško žlobudrati učijo, vendar pa, ko bi doma ne slišali, da se „Vater“ po slovenski pravi oče, mislili bi, da je „Vater“ kaka jedilna stvar. Na „Okolici“ se mislim kaj takega gotovo ne najde.

Lisjak tudi pravi, „ko bi čitali kmetje nemške časnike!“ Ko bi jih le, rečem tudi jaz, potem bi z odprtimi očmi strmeli nad nesramnostjo nemških liberalcev in nemčurjev. Med tem ko „Ciljerca“ neprenehoma psuje Slovence, se lisjaku, njenemu vrednemu sinčku, kar strd cedi iz gobčeka, da bi poštene slovenske kmete omotil. Pa ta strd že od dalje sama zadosti smrdi, da bi naši pridni možje si jo v hišo želeli. „Kaj mislite“ (lastne besede lisjaka) „dragi prijatelji, da bodo ljudje mislili od vas (namreč od kmetov) po drugih deželah, če berejo kaj takega. (Se ve da, kar prinašata lisjak pa Ciljerca.) Misliti si morajo, da ste še otroci, kateri nimajo volje, in s katerimi se more narediti, kakor kdo hoče. Pa žalibog je bilo do sedaj to resnično, še nikoli se niste postavili na lastne noge. „Mi hočemo tega, onega pa ne“. Do sedaj se je vendar zgodilo, kar so hoteli . . . nemčurji, si dovoljujejo ponižno dostavljati, da naprej pa bomo že po moči skrbeli, da bo vse to drugače. Lisjak se bo kmalo prepričal, da smo že pametni možje, ki ločijo lisjaka od prijatelja, prijatelja resničnega od prijatelja hinavskega. No in sedaj vendar sprevidiš tudi sam, da nadleguješ in slepariš, našeman s kmečko obleko kot lisjak naše pošteno kmetško ljudstvo? Naj boljše, kar si povedal, je, da si — lisjak.

Iz Celovca, 4. sušca. (O govoru poslanca Kluna. — Vojska proti žganju. — Narodno stanje.) Z veseljem smo brali koroški Slovenci v časnikih, kako se je gosp. poslanec Klun za nas potegnil v državnem zboru. Pač prav je imel, ko je rekel, da nam nikakor ni tako „kanibalsch wohl“, kakor poslanci koroških Nemcev zatrjujejo. Revščina med našim ljudstvom je očitna. Po pet ur dalje pripeljejo za 2 ali 3 gl. drv v Celovec, da imajo vsaj za sol. Pritožbe v narodnem oziru pa so že znane. Laž, da so koroški Slovenci srečni in zadovoljni, zatore se le tako dolgo ponavljati pred svetom! dokler nemamo lastnega poslanca v državnem zboru; ta bo že povedal, kako se nam dobro godi! Zdaj pa nemamo nobenega poslanca, kakor je g. Klun dobro omenil kajti koroški poslanci se brigajo le za svoje rojake, ali pa še za te ne — dosti! Da le z nemškutarji glasujejo, s tem mislijo, da so dovolj storili.

Če bi po pravici šlo, moral bi g. Einspieler v Velikovec voljen biti, manjkalo mu je le malo glasov. Pa naši Nemci, ki po svojih listih pišejo, da hočejo „kakor bratje z nami v miru in zastopnosti“ živeti, nam še enega poslanca niso privoščili in so vse strune napeli, da je bil namesto Einspielerja voljen neki Lax, ki zdaj v državnem zboru še ust ne odpre, ne za Slovence, ne za Nemce! Pravijo tudi, da se pri tistej volitvi ni vse v redu vršilo, ker se je nekterim duhovnikom po krivici odtegnila volilna pravica. Pa kaj hočemo; na tem svetu je dostikrat krivica močnejša kakor pravica. Počakajmo; ko se

bo Bogu zazdelo, bo tudi oholost koroških nemškutarjev ponižal in osramotil.

Naš deželni predsednik je začel vojsko z — žganjem, kakor ste morda že brali. Razposlal je okrožnico na okrajne glavarje, naj to nadlogo, kolikor mogoče preganjajo. To je vse lepo in zelo potrebno. Pa s samo policijsko silo ne bodo dosti opravili. Če se jim žganjarije zapró, bodo ljudje pa doma pili. Vlada je sama kriva, da se je žganjarstvo tako ukoreninilo. Prej so Korošci kuhali in pili neko pivo, takozvani „koritnjak“ ali „steinbier“. To je bila zdrava in cena pijača. Potem pa je vlada prepovedala kmetom, to pivo kuhati, in vsak je moral dobiti dovoljenje in davek plačati, če je hotel „koritnjak“ kuhati. Pozneje so še občine priklade naložile na to pivo, tako da se je v krčmah podražilo, kmetje ga pa sploh niso več kuhali, odkar je bil koritnjak zadavkan. Tako je bilo ljudstvo primorano, obrniti se k žganju, kajti ogersko vino, kakoršnjega tukaj pijemo (od judovskih kupčevalcev narejenega), je slabo in za revno ljudstvo predrago. Nasprotno pa je špirit prav po ceni in vse preveč po ceni in nisem še slišal, da bi se bila na žganje naložila kaka občinska doklada. Toraj ima žganje neko predpravo in je lahko po ceni, od poštenega vina in piva pa se pobirajo vsakovrstni davki. Žganjarsko kugo je prav lahko odpraviti: vino in pivo naj se davkov oprosti ali saj močno zniža, na špirit in take žgane pijače pa naj se tako visok davek naloži, da bo vino in pivo bolj po ceni, kakor žganje, potem bodo ljudje poslednje radi pustili. Da se pa zapre kaka zakotna žganjarija, da se policijska ura po krčmah strogo drži, s tem po mojih mislih ne bo dosti pomaganega. Taki, ki hočejo piti, pošljejo v prvo specerijsko prodajalnico po liter špirta, ki ga dobé menda za 50 ali 60 kr., iz tega naredé 4 litre žganja, se spravijo v kak hlev in lahko celo noč pijejo. Toliko pa ni žandarjev, da bi pri vsakih vratih eden stal.

V narodnem oziru se nam led še nikakor neče otajati. Kakor norčevanje donijo nam na ušesa govori Carnerija in Mengerja „o zatiranju nemštva“. Vsem takim nemškim okrajem, ki volijo take poslance, kakor sta omenjena dva, bi se prav spodobilo, ko bi se jim usilile slovenske ljudske šole in ko bi se jim iz vradnij vse le v slovenskem jeziku dopisavalo, da bi vsaj vedeli, kaj je „zatiran“ narod! Da sprava s takimi „carteljčki“ ni mogoča, kaže se čedalje bolj očitno.

Domače novice.

V Ljubljani 8. marca.

(Odklikovanje). Svitli cesar so dali z Najvišo odloko g. Mateju Cigale-tu, ministrskemu tajniku in vredniku slovenske izdaje državnega zakonika naslov in stopnjo deželnega svetovalca.

(Poštne hranilnice so na Kranjskem) vsled razglasa c. kr. trgovinskega ministerstva dne 28. februarja te-le: Banjaloka, Dvor pri Žuženberku, Čermošnice, Černemelj, Dovje, Gradac, Hoterdešica, Jesenice na Savi, Ig (Studeneč), Izlake, Krka, Košana, Kostanjevica, Kranjska gora, Lašiče, Lesce, Litija, Logatec, Metlika, Merna peč, Planina, Polhovgradec, Ponova vas, Rakek, Razdrto, Ribnica, Reka (Kočevska), Rudolfovo, Šenčur pri Kranji, Šent-Kocijan, Šmartno pri Litiji, Šent-Rok, Šiška, Sodražica, Stari trg pri Rakeku, Travniki, Trebno, Tupaliče, Vi-

dem pri Lašicah, Vače, Vrhnika, Zatičina, Vipava, Višnja gora, Žiri, Žuženberg.

Poštne hranilnice so po Primorskem od 1. t. m. naslednji poštni kraji: Buje, Divača (kolodvor) Dornberg, Grahovo, Kobarid, Komen, Kostanjevica, Kvisko, Lovrana, Sv. Lucija, Monfalcone (Trg), Nabrežina (kolodvor), Oglej, Permani, Prosek, Rovinj, Skedenj, Sv. Ivan pri Trstu, Tolmin, Vodjan.

Na Štajarskem: Loče, Maribor, Podčertek, Podstreda.

(Učiteljske skušnje) sposobnosti se začnajo 16. aprila t. l. Čas za razglaševanje je do 9. aprila t. l. pri ravnatelstvu c. k. spraševalne komisije (predsednik: gosp. c. k. deželni nadzornik R. Pirker).

(Blag dobrotnik). Gospod Josip Gorup iz Trsta je podaril podpornemu društvu slovenskih dijakov v Gradcu 1000 gld.

(Izpred porotne sodbe.) V ponedeljek dopoldne je bil obsojen Jernej Dolinar 28letni kmečki fant, ki je v Lučni v gostilni neznanega berača najprej z bičem, potem pa še s polenom po glavi tolkel, da se je revež na tla v nezvesti zgrudil in drugi dan umrl. Obsojen je bil na 4 leta težke ječe, poostrene s postom vsak mesec. — Popoldne je bil obsojen 17letni pastir Janez Ovjač iz Žerjavke, ki je 4. decembra l. l. zažgal kmetu Jerneju Staretu iz Prebračeva gospodarsko poslopje. Stare je imel škode 1923 gld. ter mu je pogorela vsa klaja, žito a zavarovan je bil le za 900 gld. Obsojen je bil na 4 leta težke ječe, poostrene vsak mesec s postom.

V torek dopoldne je bil obsojen 25letni kmečki fant Anton Barle iz Cerkelj pri Kranji. V noči 7. decembra je kmečkega fanta Matija Plevel-a s polenom tako hudo tresil po glavi, da je P. vsled tega umrl. Obsojen je bil na 6 let težke ječe, post vsak mesec in temnico, in trdo ležišče 7. decem. vsacega leta. (Dalje prih.)

Razne reči.

— Imenovan je vis. čast. gosp. Karol Hribovšek, dozda špiritual v mariborski duhovščini, za duhovnega svetovalca.

— Kardinal Schwarzenberg, nadškof v Pragi je obhajal 6. t. m. petdesetletnico svojega duhovenstva; slovesno pa jo bode menda poletni, za kar se delajo velike priprave.

— † Umrl je 6. marca vis. čast. gosp. Jožef Hašnik, župnik v Št. Jurji na južni železnici blizu Celja. V dan svojega pogreba bi dopolnil 72 let svoje starosti. Za čast božjo vsikdar vneti mož bo živel med slovenskim narodom tudi kot priljubljen pesnik. R. I. P!

— Slovinac broj 6. prinesel je mnogo zanimivega gradiva: Poslanica J. Stojanovića — Kaj narod veruje o mesecu. — Pesmi: Suneokretu in Narodna iz Spljeta. — Govor Rista Kovačiča — Dva spomenika kova zlatarskega sp. Iv. Kukuljevič Sakcinski (ponatisnjeno iz arheološkega Vestnika) s slikama. Mileva, piše M. Car. — Naše starine v Bosni. Med novicami in drobnostmi omenja smrti Ivana Avgusta Kaznačiča, pisatelja in pesnika hrvatskega, sodelavca „Slovinca“ H koncu vabi prijatelje, naj obilno podpirajo list, kteremu namen je bratska sloga in ljubezen. „Da „bratska sloga“ noče ostati le lepa beseda, marveč, da je rodoljubom stvar jako resna, kaže to, da je v

zadnjem času znani dr. Makanec v Zagrebu stopil na čelo društvu, kteremu namen je: seznanjati med soboj rodoljube hrvatske in srbske v prijateljskih društvih in pogovorih, da s tem odstranjajo ovire, ki so prepotrebne mu združenju nasprotne. V to pomozi Bog!

— Izžrebane številke Tržaške loterije. (Dalje.)

Te so dobile po 50 gld. vred.: 1575519 0172368, 1388508, 0400815, 0884337, 1728672, 0868924, 0765722, 0470171, 0795473, 1148545, 0498681, 0798709, 0204325, 0518396, 0552458, 1814025, 0314720, 1354466, 1610222, 1841311, 1737033, 1333915, 1622527, 1518308, 0571570, 0271546, 1186536, 1589066, 0087012, 0475178.

V četrtek so bile vzdignjene te le številke: 1225967 1841300 1686831 1895063 367180 1194168 1191826 1071260 945576 1263123 1564586 893148 627130 1423285 967129 495152 1711644 371566 1923461 1201100 654730 640093 914764 1214977 1023897 1582262 1693514 440747 836297 1155994 666744 889969 1119695 40763 357205 1361202 1677617 44905 1643527 993645 717005 139177 694466 1635257 1196061 1034044 110155 479115 1624087 138198 1658905 1608008 1306408 493840 1099942 383130 1041930 566170 189165 643904 1573965 673445 1265980 1971517 1795645 1804680 1414800 371450 366841 420205 583104 521525 1034713 787017

— Stavbeno društvo za dovršenje stolne cerkve v Zagrebu. Ob potresu l. 1880. je bila stolna cerkev, ki je zgodovinsko zanimiva, močno poškodovana. Da bi se cerkev zopet popravila, osnovalo se je društvo, ki se bode za to poganjalo, prvomestnik mu je nadškof Mihajlovič, ki je daroval v ta namen 5000 gld.

Za pogorelece v Košani so darovali:

Neimenovan 10 gl. Preč. g. Janez Rozman, mestni župnik 10 gl., prečast. gosp. Martin Barlič, bivši kaplan v Košani 10 gl., prečast. p. i. gosp. Ant. Jare, inf. proš. 15 gld., preč. gosp. J. J. 5 gl. Vkup 50 gld., katere smo takoj odposlali, ker o začetku je stiska naj večja.

Eksekutivne dražbe.

10. marca. 1. eks. drb. pos. Janez Dvornik iz Krke vasi, 645 gld. Krško. 3. eks. drb. pos. Andri Ribič iz Ihana, 1391 gld. Brdo. 1. eks. drb. Frančiška Pezdur Brezovica, 67 gld. 98 kr. Ljubljana. 1. eks. drb. pos. Janez Remsgar iz Nadgorice, 1832 gld. Ljubljana. 3. eks. drb. pos. Andrej Ribič iz Ihana, 1391 gld. Brdo.

Umrli so:

4. marejca. Henrik Škof, 5 let 7 m., Krakovski nasip št. 24, možg. tuberkuloza.

5. marejca. Lavreta Garzaroli pl. Thurnlak, Krakovski nasip št. 22, starost.

V bolnišnici:

1. marejca. Vid Jerin, delavec, srčna napaka. Johana Ciber, 3 leta. Jakob Očepek, gostač, 73 let, starost.

2. marejca. Jakob Zavrtnik, kovač 62 let, rak v želodci.

3. marejca. Mihael Dimnik, gostač. eksudat.

4. marejca. Marjeta Remić, delavka, 37 let, vnetje. Leopold Mejec, dninar, 40 let, kron. plj. tuberkuloza.

V vojaški bolnišnici:

2. marca. Janez Tur, rezervist, 31 let, pljuč. tuberkuloza.

Gospodinja

ki vsa hišna dela dobro razume, dobi stalno službo. Le poštene in dobro priporočene osebe naj se pisмено oglašijo pri gospej

Ida Kristan

v Kopru.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.